

Wypracowanie 65.

***Wojna hybrydowa – nowe zjawisko czy stara koncepcja w nowym wydaniu? Omów i zajmij stanowisko.
W pracy wykorzystaj materiały źródłowe.***

Materiał 1 – flaga używana przez aktora niepaństwowego:

Materiał 2 – fragment tekstu o charakterze politologicznym:

„Badania prowadzone przez Służbę Działań Zewnętrznych Unii Europejskiej pozwalają zresztą na postawienie tezy, że komunikacja strategiczna Rosji w ogromnej warstwie opiera się – poza doborem i narracją o faktach – na komentarzu, opiniach, domniemaniach oraz tezach wysuwanych przez dziennikarzy i publicystów na temat tych elementów rzeczywistości, które pozostają nieznane lub są niemożliwe do zweryfikowania – między innymi dotyczy to [...] [d]oniesienia portalu rosyjskiego[,] jakoby przetrzymywani przez siły rosyjskie (w wyniku incydentu w Cieśninie Kerczeńskiej [gd]y ukraińskie okręty, podczas próby opuszczenia Morza Czarnego, zostały ostrzelane i przejęte przez rosyjskie siły zbrojne)) marynarze z Ukrainy nie chcieli wracać do swojego państwa pochodzenia (w wyniku odwrócenia efektów rzekomej indoktrynacji zachodniej podczas pobytu w placówkach penitencjarnych w Rosji). Stwierdzenie to jest oczywiście niemożliwe do sprawdzenia, jako że poglądy tych osób nie są możliwe do obiektywnego ustalenia, biorąc pod uwagę że przebywają one wewnątrz rosyjskiego aparatu państwowego i wszelka komunikacja z nimi[,] siłą rzeczy[,] odbywać się musi za pośrednictwem agend Federacji [Rosyjskiej]. Dodatkowo, w materiale niejako przy okazji zawarto *expressis verbis* oskarżenie, skierowane pod adresem Wielkiej Brytanii, o zorganizowanie wydarzeń w cieśninie w 2019 r.”

Treść wypracowania:

Określenie „wojna hybrydowa” zostało szczególnie spopularyzowane w 2. dekadzie XXI stulecia – stało się przedmiotem licznych wypowiedzi dziennikarzy, publicystów, komentatorów, polityków oraz naukowców. Może to powodować powstawanie mylnego przekonania, że ten typ działań wojennych jest nowym zjawiskiem. To jednak nieprawda. Niewątpliwie postęp nauki i techniki – również w zakresie sztuki wojennej oraz nowoczesnych sposobów komunikowania – nadał działaniom hybrydowym nowe oblicze. Sama koncepcja, której „hybrydowość” polega na łączeniu narzędzi z obrębu wielu różnych sektorów, jest jednak stosowana od bardzo dawna.

Wojna hybrydowa to połączenie tradycyjnych działań militarnych z komponentami informacyjnymi i psychologicznymi (np. propagandą, operacjami psychologicznymi, dywersją ideologiczną), walką cybernetyczną (np. atakami wymierzonymi w infrastrukturę wroga), działaniami asymetrycznymi (np. aktami terroru, walką partyzancką, sabotażem) i instrumentami ekonomicznymi (np. blokadami, ograniczeniami taryfowymi i pozataryfowymi, manipulacją rynkami) oraz prawnymi (np. postępowaniami przed sądami międzynarodowymi, argumentami prawnymi). Innymi słowy, podczas działań hybrydowych wykorzystuje się cały wachlarz dostępnych środków. Tendencja ta nadaje tego rodzaju operacjom szczególny, odrębny od tradycyjnych działań militarnych charakter, dotyczący m.in. niedookreślenia przeciwnika oraz trudności w jednoznacznym wyznaczeniu momentów początku oraz końca konfliktu i granic teatru wojny. Z tych względów charakterystyczną cechą konfliktu hybrydowego jest również ograniczenie znaczenia tradycyjnie postrzeganych dysproporcji potencjału – stosując działania niekonwencjonalne i nieregularne, aktor o skądinąd ograniczonym potencjale jest w stanie związać znaczne siły przeciwnika, zadać mu istotne straty (m.in. ludzkie, ekonomiczne) i dotkliwie zdeorganizować jego działania.

Wojna hybrydowa znalazła się w centrum zainteresowania obserwatorów współczesnych stosunków międzynarodowych przede wszystkim pod wpływem wydarzeń, do jakich doszło w XXI w. Okazuje się bowiem, że jest ona już dość typowym sposobem działania m.in. ugrupowań terrorystycznych wywodzących się z Bliskiego Wschodu – takich jak tzw. Państwo Islamskie (którego flaga stanowi materiał źródłowy nr 1). Hybrydowy charakter sposobu działania tego aktora wynika ze stosowania przez niego taktyk asymetrycznych (dywersji, terroryzmu i walki partyzanckiej) wraz z informacyjnymi i psychologicznymi (przede wszystkim w Internecie, a zwłaszcza w mediach społecznościowych – używanych do zdobywania poparcia i rekrutacji nowych członków), a także ekonomicznymi (wpływaniem np. na sieci przesyłu i handel surowcami, infrastrukturę teleinformatyczną; finansowanie z wykorzystaniem struktur przestępczości zorganizowanej) i – okazjonalnie – cybernetycznymi. Hybrydowy charakter zaznaczył się również wyraźnie w przypadku działań w Ukrainie, prowadzonych przez Rosję i jej sojuszników (separatystów ze wschodnich regionów państwa – struktur samozwańczych republik Donieckiej i Ługańskiej;

Wstęp:

- wprowadzenie;
- zajęcie stanowiska.

Rozwinięcie:

- istota wojny hybrydowej;
- specyfika wojny hybrydowej.

Rozwinięcie:

- współczesne przykłady działań hybrydowych (Państwo Islamskie, wojna w Ukrainie);
- nawiązanie do materiału źródłowego nr 1.

a w pewnym zakresie też Białoruś) – o czym mówi materiał nr 2, zawierający praktyczny przykład wykorzystania narzędzia informacyjnego wraz z siłą zbrojną. Regularne i nieregularne działania zbrojne połączono z bardzo wyraźnie zaznaczonym komponentem informacyjnym i psychologicznym – realizowanym przez rozbudowany aparat, przeznaczony specjalnie do tego celu, a obejmujący zarówno oficjalne (agencje informacyjne, tytuły prasowe, stacje telewizyjne i radiowe), jak i nieoficjalne („farmy trolli”, „armie botów” – struktury rozprzestrzeniające komunikaty w mediach społecznościowych, przy pomocy fikcyjnych kont, ręcznie bądź w sposób zautomatyzowany) podmioty. Wyraźnie widoczny jest w tym przypadku także komponent ekonomiczny (ceny i wolumeny eksportu surowców, blokady dróg przesyłu z terenów nieprzyjaciela, operacje finansowe mające na celu manipulację rynkami) oraz prawny (próby prawnego uzasadniania – tzn. legitymizowania – posunięć geopolitycznych). W znacznym stopniu wykorzystywano również instrumenty cybernetyczne (m.in. wielokrotnie sabotując działanie infrastruktury Ukrainy i jej sojuszników), a nawet ekologiczne (celowa degradacja środowiska lub przynajmniej przyzwolenie na to zjawisko na terenach kontrolowanych). Można więc powiedzieć, że rosyjska aktywność w Ukrainie po 2014 r. stanowi doskonały, bo wręcz podręcznikowy, przykład wojny hybrydowej.

Wyliczenia nie powinno się jednak kończyć na bieżących przykładach. Należy bowiem wskazać, że liczne przypadki działań hybrydowych miały miejsce w wielu momentach historii. Najłatwiejsze do wykazania jest oczywiście połączenie komponentów informacyjnych i psychologicznych (przede wszystkim – propagandy) z regularnymi i nieregularnymi (np. partyzanckimi, dywersyjnymi) sposobami działania. Taktyki tego typu stosowane były chociażby przez wszystkie strony II wojny światowej, a wcześniej też podczas wojny domowej w Hiszpanii. W znacznym stopniu – po raz pierwszy w takim zakresie, ze względu na popularyzację mediów masowych – propagandę włączano w praktykę prowadzenia wojny również podczas I globalnego konfliktu. Od tego momentu stała się ona nieodzowną częścią wszelkich starć zbrojnych. Kierowana była zarówno do własnych żołnierzy i ludności (w celu podtrzymania morale i wywołania konkretnych zachowań – np. dyskrekcji, oszczędności, zakupu obligacji wojennych), jak i do sił wroga (demoralizacja, skłanianie do sabotażu, buntu, dezercji, defetyzmu czy kapitulacji) i populacji zamieszkującej jego lub przez niego okupowane terytorium (mobilizacja do buntu, nakłanianie do sabotażu, protestu, ucieczki na stronę przeciwną). Doskonałą ilustracją może być aktywność Polskiego Państwa Podziemnego, stosującego metody działań partyzanckich, walki informacyjnej i psychologicznej (np. „mały sabotaż”, propaganda), dywersji, a nawet argumenty prawne. Z kolei podczas zimnej wojny obie główne strony konfrontacji, obok wymienionego już, szerokiego katalogu metod i instrumentów, rozpoczęły także stosowanie narzędzi elektronicznych; z kolei konfrontacje militarne – poza działaniem za pośrednictwem ugrupowań terrorystycznych – odbywały się wówczas w postaci konfliktów *proxy*, tzn. toczonych na terenie państw trzecich.

Rozwinięcie:

*- współczesne przykłady działań hybrydowych (kontynuacja);
- nawiązanie do materiału źródłowego nr 2.*

Rozwinięcie

– historyczne przykłady działań hybrydowych (I i II wojna światowa, wojna domowa w Hiszpanii, zimna wojna).

Podsumowując, z całkowitą pewnością można stwierdzić, że wojna hybrydowa sama w sobie nie jest nowym zjawiskiem; wręcz przeciwnie – pierwszych przypadków wcielania w życie tej koncepcji dopatrywać się można już w dość odległych czasach. Tym niemniej, prawdą jest również, że wojna hybrydowa – zresztą podobnie jak wszystkie pozostałe rodzaje działań wojennych – uległa w XXI stuleciu istotnym zmianom, wywołanym postępami technologicznymi. Pojawiły się w jej obrębie narzędzia cybernetyczne; zmianom uległy szczegóły taktyki działań nieregularnych; a instrumenty informacyjne i psychologiczne zostały przeobrażone (dostosowane do prymatu nowych mediów oraz sposobów komunikowania) w bardzo znacznym stopniu. Powyższe oznacza więc, że – nawiązując do tematu wypracowania – wojna hybrydowa to bez wątpienia „stara koncepcja w nowym wydaniu”.

Zakończenie:
- podsumowanie;
- wnioski;
- odwołanie
do tematu
wypracowania.

Pojęcia:

Bot – program wykonujący czynności w sposób zautomatyzowany; tutaj – program pozorujący aktywność człowieka w mediach społecznościowych w celu rozprzestrzeniania określonych komunikatów. Zwykle łączone w grupy („armie botów”).

Działania nieregularne – walka prowadzona na terenie kontrolowanych przez przeciwnika, przy wykorzystaniu specyficznych taktyk i narzędzi.

„Farma trolli” – podmiot (np. przedsiębiorstwo, komórka organizacyjna, organizacja) mająca na celu rozprzestrzenianie określonych komunikatów w Internecie, a zwłaszcza w mediach społecznościowych.

Konflikt asymetryczny – konflikt zbrojny, którego strony charakteryzuje zasadnicza różnica potencjałów oraz odmienny charakter (np. państwo i organizacja terrorystyczna; państwo i partyzantka niepodległościowa).

Państwo Islamskie (PI), w latach 2006-2013 Islamskie Państwo w Iraku, w latach 2013-2014 Islamskie Państwo w Iraku i Lewancie (IPIL) – salaficka organizacja terrorystyczna oraz samowznaczący kalifat, ogłoszony w 2014 r. na terytorium państwowym Iraku i Syrii. Państwo Islamskie to nie tylko ugrupowanie, ale również dżihadystyczne *quasi*-państwo. Jego nazwa i idea jest szeroko krytykowana i potępiana; Organizacja Narodów Zjednoczonych, rządy i główne grupy muzułmanów odmawiają jego uznania. Celem ugrupowania, które jest spadkobiercą sunnickich ekstremistów z okresu okupacji Iraku przez siły USA i ich koalicjantów, jest ustanowienie hierokracji (systemu władzy duchownych) opartej na zasadach szariatu (prawa koranicznego) na wszystkich terytoriach zamieszkałych bądź rządzonych przez muzułmanów.

Sektory bezpieczeństwa – podział przedmiotowy, stosowany w ramach sektorowej analizy bezpieczeństwa do systematyzacji zagadnień (czynników, zagrożeń, uwarunkowań) kształtujących poziom bezpieczeństwa narodowego. W podstawowej wersji wyodrębnia się bezpieczeństwo wojskowe (militarne), polityczne, społeczne lub wspólnotowe (*societal security*), ekonomiczne i ekologiczne; w obiegu funkcjonuje jednak wiele innych typologii, w mniejszym lub większym stopniu bazujących na tym podziale.

Soft power, „miękka siła” – składnik potencjału państwa, oznaczający zdolność do kształtowania cudzych preferencji – czy to dzięki własnej atrakcyjności (wizerunkowej, ideologicznej, kulturalnej), czy też poprzez wywieranie presji (ze względu na zagrożenie pozamilitarnymi konsekwencjami niepodjęcia lub odmowy zaniechania działań). Na *soft power* składają się m.in. komponenty wizerunkowe, społeczne, kulturowe, polityczne, prawne i gospodarcze.

Wojna hybrydowa – działania łączące komponenty militarne z ekonomicznymi, informacyjnymi, psychologicznymi, cybernetycznymi, a nawet prawnymi i ekologicznymi.

Wojna w Ukrainie – działania zbrojne trwające na terytorium Ukrainy od 2014 r., prowadzone przez Federację Rosyjską i formacje separatystyczne (przede wszystkim w ramach samowznających republik Donieckiej i Ługańskiej) przy wsparciu Białorusi. W latach 2014-2022 objęły przede wszystkim wschodnie tereny państwa; część z nich znalazła się pod faktyczną kontrolą rosyjską, a Krym został anektowany przez Rosję. 24 lutego 2022 r. doszło do inwazji (eskalacji walk wcześniej toczących się na wschodzie Ukrainy) na nieobjęte dotychczas działaniami zbrojnymi tereny państwa. Podczas działań zbrojnych Federacja Rosyjska dopuściła się licznych zbrodni wojennych, polegających przede wszystkim na celowym ostrzale celów cywilnych, np. szpitali, szkół, budynków mieszkalnych i transportów ewakuacyjnych, a także na masowych egzekucjach ludności cywilnej (np. podczas tzw. masakry w Buczy).

Wojna zastępcza, wojna *proxy* – rodzaj wojny, w której dwa lub więcej znajdujących się w konflikcie państw rozstrzyga spór nie za pomocą starć militarnych prowadzonych bezpośrednio na własnym terytorium, ale zastępczo, za pomocą działań na terenie państwa trzeciego, a więc na terenie zewnętrznym (zastępczym).